

RAAD VAN STATE
afdeling Wetgeving

CONSEIL D'ÉTAT
section de législation

advies 79.048/1
van 30 maart 2026

avis 79.048/1
du 30 mars 2026

over

sur

een voorontwerp van wet 'houdende de omzetting van de richtlijn (EU) 2024/825 van het Europees Parlement en de Raad van 28 februari 2024 tot wijziging van de Richtlijnen 2005/29/EG en 2011/83/EU wat betreft het versterken van de positie van de consument voor de groene transitie door middel van betere informatie en door middel van bescherming tegen oneerlijke praktijken'

un avant-projet de loi 'transposant la directive (UE) 2024/825 du Parlement européen et du Conseil du 28 février 2024 modifiant les directives 2005/29/CE et 2011/83/UE pour donner aux consommateurs les moyens d'agir en faveur de la transition verte grâce à une meilleure protection contre les pratiques déloyales et grâce à une meilleure information'

Op 11 maart 2026 is de Raad van State, afdeling Wetgeving, door de Minister van Consumentenbescherming verzocht binnen een termijn van dertig dagen een advies te verstrekken over een voorontwerp van wet ‘houdende de omzetting van de richtlijn (EU) 2024/825 van het Europees Parlement en de Raad van 28 februari 2024 tot wijziging van de Richtlijnen 2005/29/EG en 2011/83/EU wat betreft het versterken van de positie van de consument voor de groene transitie door middel van betere informatie en door middel van bescherming tegen oneerlijke praktijken’.

Het voorontwerp is door de eerste kamer onderzocht op 24 maart 2026. De kamer was samengesteld uit Pierre LEFRANC, kamervoorzitter, Brecht STEEN en Tim CORTHAUT, staatsraden, Michel TISON, assessor, en Eline YOSHIMI, griffier.

Het verslag is uitgebracht door Pieter VAN CLEYNENBREUGEL, adjunct-auditeur.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst van het advies is nagezien onder toezicht van Tim CORTHAUT, staatsraad.

Het advies, waarvan de tekst hierna volgt, is gegeven op 30 maart 2026.

*

Le 11 mars 2026, le Conseil d'État, section de législation, a été invité par le Ministre de la Protection des consommateurs à communiquer un avis dans un délai de trente jours, sur un avant-projet de loi ‘transposant la directive (UE) 2024/825 du Parlement européen et du Conseil du 28 février 2024 modifiant les directives 2005/29/CE et 2011/83/UE pour donner aux consommateurs les moyens d'agir en faveur de la transition verte grâce à une meilleure protection contre les pratiques déloyales et grâce à une meilleure information’.

L'avant-projet a été examiné par la première chambre le 24 mars 2026. La chambre était composée de Pierre LEFRANC, président de chambre, Brecht STEEN et Tim CORTHAUT, conseillers d'État, Michel TISON, assesseur, et Eline YOSHIMI, greffier.

Le rapport a été présenté par Pieter VAN CLEYNENBREUGEL, auditeur adjoint.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise de l'avis a été vérifiée sous le contrôle de Tim CORTHAUT, conseiller d'État.

L'avis, dont le texte suit, a été donné le 30 mars 2026.

*

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich toegespitst op het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond¹, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

*

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2.1. Het voor advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt tot omzetting van richtlijn (EU) 2024/825 van het Europees Parlement en de Raad van 28 februari 2024 ‘tot wijziging van de Richtlijnen 2005/29/EG en 2011/83/EU wat betreft het versterken van de positie van de consument voor de groene transitie door middel van betere informatie en door middel van bescherming tegen oneerlijke praktijken’ (hoofdstuk 1 van het voorontwerp, artikel 2).

Die richtlijn beoogt consumenten beter te beschermen tegen zogeheten praktijken van “*greenwashing*”, door aan producenten en handelaars bijkomende informatieverplichtingen met betrekking tot de milieuvriendelijkheid of duurzaamheid van producten op te leggen en oneerlijke handelspraktijken in dat verband te verbieden. Daartoe worden bestaande bepalingen vervangen en nieuwe bepalingen ingevoegd in richtlijn 2005/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2005 ‘betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad, Richtlijnen 97/7/EG, 98/27/EG en 2002/65/EG van het Europees Parlement en de Raad en van Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad (“Richtlijn oneerlijke handelspraktijken”)’ en in richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 ‘betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad’.

2.2. Ter omzetting van de bepalingen van richtlijn (EU) 2024/825 voorziet hoofdstuk 2 van het voorontwerp ten eerste in het invoegen van bijkomende, uit die richtlijn voortvloeiende, definities in boek I van het Wetboek van economisch recht (hierna: WER) (artikelen 3 en 4).

Ten tweede past het voorontwerp de bepalingen uit boek VI van het WER inzake de verplichtingen tot informatieverstrekking voorafgaand aan het sluiten van overeenkomsten met consumenten, met inbegrip van overeenkomsten op afstand of buiten verkooppunten gesloten overeenkomsten, aan in het licht van de bijkomende vereisten die door richtlijn (EU) 2024/825 worden opgelegd (artikelen 5, 6 en 8 tot en met 10).

Ten derde worden ook de bepalingen in boek VI, titel 4, hoofdstuk 1, van het WER inzake oneerlijke handelspraktijken jegens consumenten, en meer bepaald in afdeling 3, getiteld misleidende handelspraktijken, aangepast (artikelen 11 tot en met 13). Daarbij wordt de lijst van onder alle omstandigheden als oneerlijk beschouwde misleidende handelspraktijken in

¹ Aangezien het om een voorontwerp van wet gaat, wordt onder “rechtsgrond” de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

artikel VI.100 van het WER uitgebreid met de praktijken vermeld in de bijlage bij richtlijn (EU) 2024/825 (artikel 14). Ook voorziet het voorontwerp in de mogelijkheid tot toepassing van de in artikel VI.38, tweede lid, van het WER voorziene en door de rechter op te leggen civielrechtelijke sanctie van de terugbetaling aan de consument van door hem betaalde bedragen, zonder teruggave van het reeds geleverde product, wanneer een overeenkomst met een consument werd gesloten ingevolge de door het voorontwerp nieuw in te voegen oneerlijke handelspraktijken in artikel VI.100, 28° tot en met 39° (artikel 7).

2.3. Hoofdstuk 3 van het voorontwerp bevat de slotbepalingen.

De aan te nemen wet zal in werking treden op 27 september 2026 (artikel 16, eerste lid).²

Daarnaast bevat het voorontwerp een bepaling die de mogelijkheid uitsluit in hoofde van de overeenkomstig artikel XV.2 van het WER aangestelde ambtenaren (de Economische Inspectie), om inbreuken op de door het voorontwerp ingevoegde bepalingen van het WER op te sporen en vast te stellen, indien die inbreuken betrekking hebben op goederen die werden geproduceerd, verpakt of op de markt gebracht voor 27 september 2026 (artikel 15). Die bepaling wordt opgeheven zes maanden na de inwerkingtreding van het voorontwerp (artikel 16, tweede lid).

ALGEMENE OPMERKING

3.1. Met richtlijn (EU) 2024/825 wordt een maximale of volledige harmonisatie beoogd. Die richtlijn brengt immers wijzigingen aan in de richtlijnen 2005/29/EG en 2011/83/EU, die zelf ook in maximale of volledige harmonisatie voorzien.³ Bijgevolg moeten internrechtelijke bepalingen ingepast kunnen worden in het stramien van die door die richtlijnen beoogde volledige harmonisatie.

In dat verband moet worden vastgesteld dat sommige bepalingen van de ontworpen regeling op twee vlakken qua formulering in meer of mindere mate afwijken van de tekst van de richtlijn.

² De datum van 27 september 2026 stemt overeen met de datum vanaf wanneer de bepalingen van richtlijn (EU) 2024/825 zullen moeten worden toegepast, vermeld in artikel 4, lid 1, tweede alinea, van richtlijn (EU) 2024/825.

³ Artikel 4 van richtlijn 2005/29/EG bepaalt dat de lidstaten geen beperkingen mogen opleggen aan het vrij verrichten van diensten of aan het vrije verkeer van goederen om redenen die vallen binnen het bij deze richtlijn geharmoniseerde gebied. Daaruit volgt dat geen strengere bepalingen inzake oneerlijke handelspraktijken dan deze door de richtlijn vooropgesteld, mogen worden aangenomen op het niveau van de lidstaten, zie bijvoorbeeld reeds HvJ 23 april 2009, gev. zaken C-261/07 en C-299/07, *VTB-VAB en Galatea BVBA*, EU:C:2009:244, r.o. 63.

Artikel 4 van richtlijn 2011/83 stelt het volgende: 'De lidstaten behouden in hun nationale wetgeving geen bepalingen die afwijken van de bepalingen opgenomen in deze richtlijn, met inbegrip van meer of minder strikte bepalingen die een ander niveau van consumentenbescherming waarborgen, of voeren dergelijke bepalingen niet in, tenzij in deze richtlijn anders is bepaald.' De door richtlijn (EU) 2024/825 in te voegen bepalingen, houden geen afwijking in op dat principe.

3.2.1. Artikel 5, lid 1, e), en artikel 6, lid 1, l), van richtlijn 2011/83/EU worden door de artikelen 2, 2), a), en 2, 3), b), van richtlijn (EU) 2024/825 vervangen. Als gevolg daarvan dienen, zowel bij het sluiten van overeenkomsten op afstand en buiten verkooppunten gesloten overeenkomsten als bij andere overeenkomsten met consumenten, het bestaan van de wettelijke conformiteitsgarantie voor goederen alsook de belangrijkste elementen ervan, met inbegrip van de minimumduur die op een in het oog springende manier dient te worden verstrekt, door de handelaar in herinnering te worden gebracht. Het in herinnering brengen van die belangrijkste elementen speelt evenwel slechts in geval van de sluiting van overeenkomsten die op “goederen” betrekking hebben. Voor overeenkomsten die op digitale diensten en digitale inhoud betrekking hebben, moet volgens de artikelen 5, lid 1, *eter*), en 6, lid 1, *lter*), van richtlijn 2011/83/EU, enkel worden gewezen op het bestaan van de wettelijke minimumgarantie en niet op de belangrijkste elementen ervan.

Het voorontwerp wijzigt de artikelen VI.2, eerste lid, 5°, VI.45, § 1, 12° en VI.64, § 1, 11°, WER echter zodanig dat de verplichting om de belangrijkste elementen van de wettelijke minimumgarantie in herinnering te brengen, ook zal slaan op digitale diensten en digitale inhoud die niet als goederen in de zin van de richtlijn beschouwd worden. Aldus zou die omzetting naar Belgisch recht voorzien in meer uitgebreide informatieverplichtingen dan door de richtlijn worden beoogd.

3.2.2. Hierop gewezen, deed de gemachtigde het volgende voorstel:

“Het artikel VI.2, eerste lid, 5° WER, zoals wordt vervangen via het artikel 5 van het voorontwerp, voorziet gelijktijdig in de omzetting van het artikel 2, a) en b) voor wat betreft de invoeging van het punt e ter) in artikel 5, lid 1 van de richtlijn 2011/83, van de richtlijn 2024/825. Om gevolg te geven aan uw opmerking, wordt voorgesteld volgende verduidelijking [...] aan te brengen om de bepaling op die manier op transparante wijze in overeenstemming te brengen met het artikel 5, lid 1, e) van de richtlijn 2011/83, zoals gewijzigd door de richtlijn 2024/825.

‘een herinnering aan het bestaan van de wettelijke conformiteitsgarantie voor goederen, digitale inhoud en digitale diensten en **voor wat betreft goederen** de belangrijkste elementen ervan, met inbegrip van de duur van twee jaar zoals bepaald in de artikelen 1649bis tot 1649nonies en 1701/1 tot 1701/19 van het oud Burgerlijk Wetboek, die op een in het oog springende manier wordt verstrekt met behulp van de in artikel VI.2/2, bedoelde geharmoniseerde kennisgeving’

Het artikel VI.45, § 1, 12° en het artikel VI.64, § 1, 11° WER, zoals gewijzigd middels het voorontwerp, voorziet gelijktijdig in de omzetting van het artikel 2, 3), b) en c) voor wat betreft de invoeging van een punt l ter) in het artikel 6, lid 1 van de richtlijn 2011/83, van de richtlijn 2024/825. Voor wat betreft het artikel VI.45, § 1, 12° en het artikel VI.64, § 1, 11° WER, zoals gewijzigd middels respectievelijk het artikel 8, 2° en het artikel 10, 2° van het voorontwerp, kan de hoger voorgestelde wijziging op identieke manier worden doorgevoerd.”

Met het door de gemachtigde gedane voorstel kan ingestemd worden.

3.3.1. Artikel 6, lid 1, g), van richtlijn 2011/83/EU, zoals gewijzigd door artikel 2, 3), a), van richtlijn (EU) 2024/825, vereist voor overeenkomsten die op afstand of buiten verkooppunten worden gesloten dat de “regelingen voor de betaling, levering, met inbegrip van, in voorkomend geval, milieuvriendelijke leveringsopties, uitvoering, de termijn waarbinnen de handelaar zich verbindt de goederen te leveren of de diensten te verlenen en, voor zover van toepassing, het beleid van de handelaar inzake klachtenbehandeling” op duidelijke en begrijpelijke wijze door de handelaar aan de consument worden verstrekt.

Die bepaling vervangt een richtlijnbeepaling, waarin, althans in de Nederlandse versie, enkel informatie betreffende de “wijze van” en niet de “regelingen voor” diende te worden verstrekt.⁴ Het voorontwerp past echter de verwijzingen naar de eerder correct omgezette “wijze van” in de artikelen VI.45, § 1, 7°, en artikel VI.64, § 1, 6°, van het WER niet mee aan, waardoor de omgezette tekst qua draagwijdte lijkt af te wijken van de tekst van richtlijn (EU) 2024/825. Door de informatieverplichting te beperken tot de “wijze van” en niet uit te breiden tot de ruimer geformuleerde “regelingen voor”, voorziet het voorontwerp in een te beperkte omzetting van de richtlijntekst.

3.3.2. Naar aanleiding van de bovenstaande opmerking, stelde de gemachtigde voor de tekst van het voorontwerp te wijzigen:

“Om gevolg te geven aan deze opmerking, wordt voorgesteld de gebruikte formulering van die bepaling over te nemen in het WER. Het artikel 8, 1° en het artikel 10, 1° van het voorontwerp van wet zullen in die zin worden gewijzigd voor wat betreft de Nederlandstalige tekst.”

Ook met dat voorstel kan ingestemd worden.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 3

4. In het in te voegen artikel I.8, 53°, van het WER, wordt verwezen naar “nationale of regionale EN ISO 14024 type I-milieukeurregelingen”, in overeenstemming waarmee milieuprestaties als voortreffelijk kunnen worden erkend. Ofschoon die norm door het CEN als geharmoniseerde norm in het kader van het EU-recht aangemerkt werd⁵, is de inhoud ervan niet publiek toegankelijk.⁶ Ook op de ISO-website, is een zeer beperkt en bovendien slechts informatief

⁴ Vastgesteld moet worden dat richtlijn (EU) 2024/825 ook tot doel lijkt te hebben gehad de Nederlandse tekst beter af te stemmen op andere taalversies. In de Franse versie spreken zowel de gewijzigde als de te wijzigen bepaling immers van “les modalités de”. Het begrip “modalités” lijkt op zich ruimer dan enkel de wijze van betaling, waardoor de door richtlijn (EU) 2024/825 aangepaste verwijzing in de Nederlandse tekst naar regelingen beter overeenstemt met wat andere taalversies van richtlijn 2011/83 ook reeds voorafgaand aan de inwerkingtreding van richtlijn (EU) 2024/825 al leken te beogen.

⁵ In uitvoering van een mandaat dat aan het CEN werd toegekend op grond van verordening (EG) nr. 765/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juli 2008 ‘tot vaststelling van de eisen inzake accreditatie en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 339/93’.

⁶ Zie CEN - CEN/SS S26 op <https://standards.cencenelec.eu> alsook NBN EN ISO 14024:2018 – NL via www.nbn.be.

onderdeel van die betreffende norm voor het publiek toegankelijk.⁷ Gevraagd of die EN ISO 14024 norm voor type I-milieukeureregelingen voor Belgische rechtzoekenden toegankelijk is, antwoordde de gemachtigde het volgende:

“De Algemene Directie Kwaliteit en Veiligheid – Afdeling Accreditatie (BELAC) binnen de FOD Economie bevestigt dat alle ISO-normen auteursrechtelijk beschermd zijn en bijgevolg enkel beschikbaar zijn tegen betaling.

Om het principe van maximale harmonisatie van de richtlijn 2024/825 te verzekeren, wordt de daarin opgenomen definitie van ‘erkende voortreffelijke milieuprestaties’ overgenomen en toegevoegd aan artikel I.8 WER, waarin de definities eigen aan boek VI zijn opgenomen.”

De betreffende standaard is niet bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.⁸ Evenmin werd naar aanleiding van de bekendmaking van richtlijn (EU) 2024/825 in een bekendmaking ervan in het Publicatieblad van de Europese Unie voorzien.⁹ Het loutere gegeven

⁷ Zie daarvoor <https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:14024:ed-2:v1:en>.

⁸ Daarbij valt overigens op te merken dat de norm ook vermeld wordt in bijlage 3 van het koninklijk besluit van 22 mei 2014 ‘tot vaststelling van de minimumeisen voor het aanbrengen van milieuboodschappen op bouwproducten en voor het registreren van milieuproductverklaringen in de federale databank’. Ook in adv.RvS 55.735/1 van 10 april 2014 over een ontwerp dat heeft geleid tot het koninklijk besluit van 22 mei 2014, opmerking 2, werd reeds het gebrek aan publicatie in overeenstemming met artikel 190 van de Grondwet met betrekking tot die norm vastgesteld.

⁹ In het EU-recht wordt door verschillende rechtsinstrumenten verwezen naar de ISO 14024 norm, zonder dat deze publiek toegankelijk gemaakt werd:

- artikel 2, lid 8*bis*, van beschikking 2000/728/EG van de Europese Commissie ‘tot vaststelling van de aanvraagkosten en de jaarlijkse vergoedingen voor de communautaire milieukeur’, zoals gewijzigd door beschikking 2003/393/EG van de Commissie van 22 mei 2003 ‘tot wijziging van Beschikking 2000/728/EG tot vaststelling van de aanvraagkosten en de jaarlijkse vergoedingen voor de communautaire milieukeur’;
- artikel 6, lid 3, f); artikel 7, lid 2; artikel 11 en bijlage I van verordening (EG) nr. 66/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 ‘betreffende de EU-milieukeur’;
- besluit (EU) 2015/801 van de Commissie van 20 mei 2015 ‘inzake referentiedocumenten betreffende de beste milieubeheerpraktijk, sectorale milieuprestatie-indicatoren en criteria voor topprestaties voor de detailhandelsector in het kader van Verordening (EG) nr. 1221/2009 van het Europees Parlement en de Raad inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS)’;
- besluit (EU) 2017/175 van de Commissie van 25 januari 2017 ‘tot vaststelling van EU-milieukeurcriteria voor toeristische accommodatie’, zoals gewijzigd door het besluit (EU) 2023/705 van de Commissie van 29 maart 2023 ‘tot wijziging van de Besluiten (EU) 2017/175 en (EU) 2018/680 wat betreft de vereisten inzake energie-efficiëntie voor toeristische accommodatie met de EU-milieukeur en binnenschoonmaakdiensten met de EU-milieukeur met betrekking tot bepaalde energiegerelateerde producten’;
- meerdere verwijzingen naar de norm in de bijlage bij het besluit (EU) 2018/680 van de Commissie van 2 mei 2018 ‘tot vaststelling van EU-milieukeurcriteria voor binnenschoonmaakdiensten’;
- gedelegeerde Verordening (EU) 2023/2486 van de Commissie van 27 juni 2023 ‘tot aanvulling van Verordening (EU) 2020/852 van het Europees Parlement en de Raad door technische screeningcriteria vast te stellen om de voorwaarden te bepalen waaronder een specifieke economische activiteit kan worden aangemerkt als substantieel bijdragend aan het duurzaam gebruik en de bescherming van water en mariene hulpbronnen, aan de transitie naar een circulaire economie, aan de preventie en bestrijding van verontreiniging of aan de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen, en om uit te maken of die economische activiteit geen ernstige afbreuk doet aan een van de andere milieudoelstellingen en tot wijziging van Gedelegeerde Verordening (EU) 2021/2178 van de Commissie wat betreft specifieke openbaarmakingen voor die economische activiteiten’;
- artikel 19, lid 1, tweede alinea en artikel 83, lid 7, van verordening (EU) 2024/3110 van het Europees Parlement en de Raad van 27 november 2024 ‘tot vaststelling van geharmoniseerde regels voor het verhandelen van bouwproducten en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 305/2011’;

Daarnaast verwijst overweging 48 van verordening (EU) 2024/1781 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 ‘betreffende de totstandbrenging van een kader voor het vaststellen van vereisten inzake ecologisch ontwerp voor duurzame producten, tot wijziging van Richtlijn (EU) 2020/1828 en Verordening (EU) 2023/1542, en tot intrekking van Richtlijn 2009/125/EG’, eveneens naar de betreffende norm.

dat in de Europese wetgeving wordt verwezen naar een ISO-norm betekent niet dat deze werd bekendgemaakt overeenkomstig de voorwaarden die de Belgische Grondwet en het Verdrag betreffende de Europese Unie (hierna: VEU) wat dat betreft opleggen.

Artikel 190 van de Grondwet bepaalt dat geen wet, geen besluit of geen verordening van algemeen, provinciaal of gemeentelijk bestuur verbindend is dan na te zijn bekendgemaakt in de vorm bij de wet bepaald. Dat grondwetsartikel verwoordt een algemeen rechtsbeginsel dat geldt voor alle algemene rechtsnormen. De mogelijkheid voor elke persoon om te allen tijde ervan kennis te nemen, is een recht dat inherent is aan de rechtstaat, omdat het die kennisneming is die iedereen in staat zal stellen zich naar die teksten te gedragen. Zolang er geen bekendmaking in het Belgisch Staatsblad is tot stand gekomen, is de ISO-norm waaraan wordt gerefereerd, geen overeenkomstig artikel 190 van de Grondwet bekendgemaakte norm, zodat zij niet tegenwerpbaar is aan iedereen.

Bovendien heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat het rechtszekerheidsbeginsel vereist dat een Unieregeling de belanghebbenden in staat stelt de omvang van de verplichtingen die hen worden opgelegd, nauwkeurig te kennen.¹⁰ Die belanghebbenden moeten immers ondubbelzinnig hun rechten en verplichtingen kunnen kennen en dienovereenkomstig hun voorzieningen kunnen treffen.¹¹ Op grond hiervan heeft het Hof geoordeeld dat een bijlage bij een verordening welke niet is bekendgemaakt in het Publicatieblad geen bindende kracht heeft, voor zover deze bijlage beoogt verplichtingen op te leggen aan particulieren.¹² Het Hof heeft zich er ook tegen verzet dat verplichtingen die zijn opgenomen in een Unieregeling die niet werd bekendgemaakt in de taal van een lidstaat, hoewel deze taal een officiële taal van de Europese Unie is, kunnen worden opgelegd aan particulieren in deze staat, ook al hadden deze personen via andere wegen van deze regeling kennis kunnen nemen.¹³ Bijgevolg lijkt het probleem van de verwijzingen naar niet bekendgemaakte technische normen die niet beschikbaar zijn in het Nederlands, zich in het recht van de Europese Unie in gelijkaardige termen te stellen als in de interne rechtsorde. Het Hof van Justitie heeft erkend dat normen waarnaar in EU-wetgeving wordt verwezen in beginsel moeten worden bekendgemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie¹⁴ – wat een bekendmaking in alle officiële talen van de Unie lijkt te impliceren. Wat ISO-normen betreft heeft het Hof daar echter aan toegevoegd dat “evenwel rekening [moet] worden gehouden met de specifieke kenmerken van het door de ISO opgezette systeem, bestaande uit een netwerk van nationale normalisatie-instellingen, dat deze nationale instellingen in staat stelt om op verzoek toegang te verlenen tot de officiële en authentieke versie van de door de ISO vastgestelde normen. Wanneer ondernemingen deze toegang hebben tot de officiële, authentieke versie van de normen waarnaar in artikel 4, lid 1, van richtlijn 2014/40 wordt verwezen, kunnen deze normen en derhalve de verwijzing in deze bepaling naar die normen derhalve aan hen worden tegengeworpen.”¹⁵ In het

¹⁰ Zie o.m.: HvJ 20 mei 2003, C-469/00, Ravil SARL, Bellon import SARL en Biraghi SpA, ECLI:EU:C:2003:295, punt 93; HvJ 11 december 2007, C-161/06, Skoma-Lux sro t. Celní ředitelství Olomouc, ECLI:EU:C:2007:773, punt 38.

¹¹ HvJ 21 juni 2007, C-158/06, Stichting ROM-projecten t. Staatssecretaris van Economische Zaken, ECLI:EU:C:2007:370, punt 25.

¹² HvJ 10 maart 2009, C-345/06, Gottfried Heinrich, ECLI:EU:C:2009:140, punt 63.

¹³ HvJ 11 december 2007, C-161/06, Skoma-Lux sro t. Celní ředitelství Olomouc, ECLI:EU:C:2007:773, punt 51.

¹⁴ HvJ 22 februari 2022, C-160/20, Stichting Rookpreventie Jeugd, ECLI:EU:C:2022:101, punten 40-51.

¹⁵ HvJ 22 februari 2022, C-160/20, Stichting Rookpreventie Jeugd, ECLI:EU:C:2022:101, punt 52.

voorliggende geval lijkt die toegang echter niet voorhanden, noch via de website van de ISO, noch via de verbonden Belgische normalisatie-instelling NBN. Daaraan zou door de stellers van het ontwerp echter tegemoet kunnen worden gekomen, overeenkomstig artikel VIII.2, tweede lid, van het WER, dat luidt:

“De Staat en alle andere publiekrechtelijke personen kunnen de toepassing van een door het Bureau voor Normalisatie gepubliceerde norm of deel van een norm verplichten. Zij brengen het Bureau voor Normalisatie hiervan vooraf op de hoogte. De specifiek Belgische normen die verplicht worden gesteld, worden op de website van het Bureau voor Normalisatie raadpleegbaar gesteld volgens de door de Koning vastgestelde nadere regels, zonder de mogelijkheid om deze te downloaden of af te drukken. De andere normen die verplicht worden gesteld, worden kosteloos ter beschikking gesteld door de auteur van de reglementering op zodanige wijze dat de auteursrechten op die normen nageleefd worden. Als er een vertaling nodig is, kan het Bureau voor Normalisatie de kosten voor de vertaling van deze norm door een derde partij aan de regelgevende overheid factureren.”

In de zaak C-588/21 oordeelde het Hof op 5 maart 2024 dat een geharmoniseerde norm, hoewel de naleving ervan niet verplicht is, maar wel voor producten die aan deze normen voldoen een vermoeden van conformiteit doet ontstaan met de essentiële eisen die ten aanzien van die producten zijn vastgesteld in de desbetreffende harmonisatiewetgeving van de Unie, deel uitmaakt van het Unierecht. Het feit dat de norm deel uitmaakt van het Unierecht heeft volgens het Hof van Justitie het volgende gevolg: “(...), zoals de advocaat-generaal heeft opgemerkt in punt 52 van haar conclusie, bepaalt artikel 2 van het VEU dat de Unie is gegrondvest op het rechtsstaatbeginsel, dat vereist dat alle natuurlijke en rechtspersonen van de Unie vrije toegang hebben tot het Unierecht en dat justitiabelen ondubbelzinnig hun rechten en verplichtingen kunnen kennen (arrest van 22 februari 2022, Stichting Rookpreventie Jeugd e.a., C-160/20, EU:C:2022:101, punt 41 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Deze vrije toegang moet in het bijzonder eenieder voor wie de door een wet geboden bescherming geldt in staat stellen om binnen de door het recht gestelde grenzen na te gaan of de adressaten van de in deze wet vastgelegde regels die regels daadwerkelijk naleven.”¹⁶ In het door het Hof van Justitie geparafraseerde punt 52 kwam advocaat-generaal Medina tot de conclusie dat “het Unierecht moet worden bekendgemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie”.

Het staat aan de instellingen van de Europese Unie om te voldoen aan de voormelde rechtspraak van het Hof van Justitie. Het komt evenwel aan de adviesaanvrager toe om op het internrechtelijke vlak de vereisten van artikel 190 van de Grondwet na te leven, en bij gebreke aan afdoende bekendmaking van die normen op Europees niveau zelf in een gepaste bekendmaking van die normen te voorzien.

Artikel 4

5. Ter omzetting van het begrip software-update in het kader van de regels inzake oneerlijke handelspraktijken zoals ingevoegd in artikel 2, u), van richtlijn 2005/29/EG door artikel 1, 1, b), van richtlijn 2024/825, voorziet het voorontwerp in de invoeging van een

¹⁶ HvJ 5 maart 2024, C-588/21, Public.Resource.Org, Inc. en Right to Know CLG t. Europese Commissie, ECLI:EU:C:2024:201, punt 81.

artikel I.8/2 van het WER, met een aangepaste definitie van het begrip software-update voor boek VI, titel 4, hoofdstuk 1, afdeling 2, van het WER.

Hoewel het in die afdeling 2 voorkomende artikel VI.94, 1°, van het WER aangeeft dat oneerlijke handelspraktijken de misleidende praktijken in de zin van de artikelen VI.97 tot en met VI.100 van het WER omvatten, waartoe dus ook de nieuw in te voegen oneerlijke handelspraktijken in artikel VI.100, 28° tot en met 39°; zullen behoren, bevinden de door het voorontwerp in te voegen punten 33° en 34° van dat artikel, waarin naar het ruimere begrip software-update verwezen wordt, zich allemaal in afdeling 3 van boek VI, titel 4, hoofdstuk 1.

Ter wille van de duidelijkheid en de volledigheid wordt daarom aanbevolen om in de ontworpen bepaling aan te geven dat de in artikel I.8/2, van het WER voorziene definitie van het begrip software-update geldt voor boek VI, titel 4, hoofdstuk 1, afdelingen 2 en 3, van het WER.

Artikel 15

6.1. Artikel 15, samen gelezen met artikel 16, tweede lid, van het voorontwerp voorziet in een moratorium op het bestuurlijk handhaven door de Economische inspectie van de richtlijnverplichtingen inzake oneerlijke handelspraktijken gedurende zes maanden na 27 september 2026, om zo te vermijden dat goederen opnieuw zouden moeten worden verpakt om in overeenstemming te zijn met de eisen van richtlijn (EU) 2024/825.¹⁷ Blijkens de memorie van toelichting volgt die mogelijkheid uit de Q&A van de Europese Commissie naar aanleiding van de omzetting van richtlijn (EU) 2024/825.¹⁸ In dat document stelde de Europese Commissie als gedeeltelijk antwoord op een vraag naar de toepasselijkheid van de nieuwe regeling op producten die al op de markt zijn gebracht¹⁹ immers het volgende:

“Enforcement of the ECGT/UCPD lies with national competent authorities. They will normally investigate, prioritise and sequence enforcement actions according to the gravity of infringements and the specific circumstances of each case. Authorities may include in their assessment, for example, whether traders have made reasonable and proportionate efforts to comply, including for products already in the distribution chain, taking due account of proportionality, legal certainty and legitimate expectations.”

¹⁷ De memorie van toelichting zegt daarover het volgende:

“De richtlijn empowerment maakt geen onderscheid tussen goederen die reeds vóór 27 september 2026 werden geproduceerd, verpakt of op de markt gebracht, enerzijds, en goederen die vanaf 27 september 2026 zullen worden geproduceerd, verpakt of op de markt gebracht, anderzijds.

Dit heeft tot gevolg dat reeds bestaande goederen die niet voldoen aan de nieuwe vereisten van de richtlijn met betrekking tot milieueisen, naargelang de omstandigheden, hetzij opnieuw verpakt of geëtiketteerd moeten worden, hetzij uit de handel genomen moeten worden.

Het spreekt voor zich dat het herverpakken, het heretiketteren of het weggooien van bestaande goederen die volledig legaal op de markt werden gebracht, doch vanaf 27 september 2026 niet meer zullen voldoen aan de nieuwe eisen inzake milieueisen, in strijd zou zijn met de onderliggende doelstelling van de richtlijn, met name het aanmoedigen van duurzamere consumptiepatronen.”

¹⁸ Het document, dat gepubliceerd werd op 27 november 2025, is beschikbaar via https://commission.europa.eu/topics/consumers/consumer-rights-and-complaints/sustainable-consumption_en.

¹⁹ Vraag 18 luidde: “How do the new rules on environmental claims and sustainability labels apply to existing products?”.

Het door de steller van het voorontwerp aangehaalde antwoordonderdeel dient evenwel in het licht van het volledige antwoord op vraag 18 geplaatst te worden. Daaruit blijkt immers dat het herverpakken of bijkomend bestickeren van bestaande producten in principe wel vereist zal zijn:

“The ECGT Directive introduces targeted amendments to the Unfair Commercial Practices Directive (UCPD), the horizontal ‘consumer protection safety net’ to address misleading business-to-consumer commercial practices, including greenwashing. The ECGT Directive entered into force on 26 March 2024. Member States must transpose its provisions by 27 March 2026.

The ECGT Directive shall apply from 27 September 2026. From that date, traders will need to ensure that their environmental claims and sustainability labels in a business-to-consumer context comply with the new provisions, including for existing products.

Where traders identify environmental claims or sustainability labels on packaging that would not comply with the new rules, they will have practical options to ensure compliance for existing products. These may include covering or correcting claims by stickers or adding supplementary information at the point of sale.”

Bovendien blijkt ook uit artikel 4, lid 1, van richtlijn (EU) 2024/825, reeds het bestaan van een richtlijnspecifieke overgangsregeling, ten gevolge waarvan de lidstaten de omzettingbepalingen bekendmaken uiterlijk op 27 maart 2026, opdat deze vanaf 27 september 2026 toegepast kunnen worden.

6.2.1. Gevraagd om in het licht van het voorgaande de keuze voor de overgangsregeling in artikel 15 van het voorontwerp verder toe te lichten, antwoordde de gemachtigde het volgende:

“De gemachtigde van de Minister van Economie bevestigt de lezing van de regering dat artikel 15 van het voorontwerp van wet in lijn is met zowel richtlijn 2024/825 (ECGT Directive) alsook richtlijn 2005/29/EC (UCPD).

Het voorontwerp van wet voorziet in de integrale omzetting van alle substantieve regels voorzien in richtlijn 2024/825, die van toepassing worden vanaf 27 September 2026 zonder onderscheid. Richtlijn 2024/825 voorziet niets inzake de (administratieve) handhaving van die substantieve regels. Er kan bijgevolg geen aanleiding zijn tot een verkeerde/gebrekkige omzetting van die richtlijn als gevolg van artikel 15 van het voorontwerp van wet.

Richtlijn 2005/29/EC voorziet daarentegen wel regels inzake handhaving. Artikel 11 ‘handhaving’ van die richtlijn vereist, kort samengevat, dat de regels inzake oneerlijke handelspraktijken bestrijdt moeten kunnen worden via hetzij civiele rechtsprocedures, hetzij via strafrechtelijke procedures, hetzij via administratieve procedures. De Belgische wetgever heeft destijds gekozen voor een maximale aanpak waarbij alle 3 de mogelijkheden werden ingevoerd: inbreuken op de regels inzake oneerlijke handelspraktijken kunnen in België bestreden worden door privépersonen en organisaties via burgerlijke rechtbanken, door het Openbaar Ministerie via de strafrechtbanken, en door de Economische Inspectie via administratieve procedures.

Artikel 15 van het voorontwerp van wet betreft uitsluitend de administratieve handhavingsbevoegdheid van de Economische Inspectie met betrekking tot een aantal substantieve regels inzake oneerlijke handelspraktijken voorzien in richtlijn 2024/825. De gemachtigde wijst erop dat in bepaalde lidstaten, waaronder Duitsland, administratieve handhaving van de regels inzake oneerlijke handelspraktijken op nationaal niveau gewoonweg niet bestaat. Dit is perfect conform de Richtlijn 2005/29/EC. *A fortiori* kan er

niet geargumenteed worden dat een gebrek aan administratieve handhaving gedurende 6 maanden in strijd zou zijn met die richtlijn.

Het is dus *in fine* het prerogatief van de Belgische wetgever om te beslissen of, en zo ja in welke mate, het een administratieve handhaving van de substantieve regels voorzien in Richtlijn 2024/825 wenst in te voeren.”

6.2.2. Met dat antwoord kan slechts ten dele worden ingestemd.

De gemachtigde heeft gelijk dat naar de letter van richtlijn 2005/29/EG de lidstaten zelf mogen beslissen over welke combinatie van civielrechtelijke, strafrechtelijke of administratieve handhaving de lidstaten organiseren. In die context is het bijgevolg denkbaar dat, hoewel België er historisch voor heeft gekozen om alle drie de wegen te bewandelen, daarop later wordt teruggekomen. Bijgevolg is op zich niet vereist dat de handhaving steeds via administratieve handhaving gebeurt.

De ontworpen regeling botst niettemin op drie bezwaren.

Vooreerst wordt met de ontworpen regeling een overgangsregeling beoogd, in de plaats van de overgangsregeling die door artikel 4, lid 1, van richtlijn (EU) 2024/825 werd voorzien. Door te bepalen dat de lidstaten hun omzettingsmaatregelen moesten bekendmaken tegen 27 maart 2026, terwijl ze die regeling pas moeten toepassen vanaf 27 september 2026 heeft de richtlijn zelf al voorzien in een overgangsperiode waarin de handelaars zich aan de nieuwe regeling kunnen aanpassen,²⁰ en waar nodig hun overgebleven stock nog tijdig kunnen herverpakken of bijkomend etiketteren. Het komt niet aan lidstaten toe om daarbovenop nog in een bijkomende overgangsperiode te voorzien, ook niet als de door de richtlijn voorziene overgangsperiode in de praktijk korter zal uitvallen door de laattijdige omzetting ervan door België. Een dergelijke bijkomende overgangstermijn zou overigens kunnen leiden tot verstoringen in de interne markt, waarbij niet-aangepaste voorraden uit andere lidstaten alsnog in België zouden worden aangeboden in weerwil van het normdoel van de richtlijn.

Ten tweede houdt de overgangsregeling ook een ongelijke behandeling²¹ in, waarbij voor sommige oneerlijke handelspraktijken tijdelijk niet wordt voorzien in de meest effectieve handhavingsmethode.²² Dat verschil in behandeling moet worden verantwoord in het licht van het beginsel van gelijkheid en non-discriminatie, waarbij moet worden opgemerkt dat bij de

²⁰ Die lidstatelijke overgangsperiode komt bovendien boven op het feit dat de richtlijn zelf in werking is getreden op 27 maart 2024, zodat de komst van nieuwe regels al twee jaar eerder werd aangekondigd bij alle marktdeelnemers, ook al is een richtlijn uit zichzelf niet tegenwerpbaar aan particulieren.

²¹ Die ongelijke behandeling heeft tot gevolg dat handelaren op een verschillende wijze kunnen worden gesanctioneerd, afhankelijk van de oneerlijke handelspraktijk waaraan ze zich hebben schuldig gemaakt, wat zich ook vertaalt in een verschil in bescherming van de consumenten die slachtoffer zijn van die handelspraktijken.

²² De gemachtigde gaf trouwens zelf toe dat de civielrechtelijke en strafrechtelijke afdwinging zeldzaam is: “De gemachtigde van de Minister van Economie bevestigt dat artikel 15 van het voorontwerp van wet uitsluitend betrekking heeft op de administratieve handhaving door de Economische Inspectie. Hoewel civielrechtelijke handhaving (op initiatief van belanghebbende personen) en strafrechtelijke handhaving (op initiatief van het Openbaar Ministerie) van de regels in het Wetboek Economisch Recht inzake handels- en marktpraktijken via de hoven en rechtbanken in theorie mogelijk is, achten wij het risico op dergelijke acties tussen 27 September 2026 en 27 maart 2027 in dit dossier zo goed als onbestaande. Wij menen daarom dat het ontworpen artikel 15 volstaat om voldoende rechtszekerheid te bieden aan ondernemingen actief op het Belgisch grondgebied.”

beoordeling van de legitieme verantwoording en de proportionaliteit van de ongelijke behandeling eveneens rekening zal moeten worden gehouden met het feit dat de richtlijn al in een overgangsregeling voorziet die geen aanleiding geeft tot eenzelfde ongelijke behandeling.

Tot slot geeft de regeling aanleiding tot rechtsonzekerheid. Hoewel de gemachtigde, zoals opgemerkt in voetnoot 23, aangeeft dat civielrechtelijke en strafrechtelijke handhaving onwaarschijnlijk zijn, kunnen die niet worden uitgesloten. De ontworpen regeling biedt dan ook geen zekerheid aan de handelaars die in het licht ervan niet-conforme goederen op de markt zouden blijven brengen dat ze daarvoor niet zullen worden gesanctioneerd, zodat de vraag rijst of die overgangsregel wel doelmatig is.

6.2.3. De in het voorontwerp beoogde, bijkomende niet-handhaving van de omgezette richtlijnbeoordelingen inzake oneerlijke handelspraktijken door de Economische Inspectie, gedurende zes maanden na 27 september 2026, is bijgevolg niet in overeenstemming met artikel 4, lid 1, tweede alinea, van richtlijn (EU) 2024/825, samen gelezen met de artikelen 11 en 19, tweede alinea, van richtlijn 2005/29/EG, staat op gespannen voet met het gelijkheidsbeginsel en is rechtsonzeker. Daarom kan ze geen doorgang vinden.

*

1. En application de l'article 84, § 3, alinéa 1er, des lois sur le Conseil d'État, coordonnées le 12 janvier 1973, la section de législation a fait porter son examen essentiellement sur la compétence de l'auteur de l'acte, le fondement juridique¹ et l'accomplissement des formalités prescrites.

*

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET

2.1. L'avant-projet de loi soumis pour avis a pour objet de transposer la directive (UE) 2024/825 du Parlement européen et du Conseil du 28 février 2024 'modifiant les directives 2005/29/CE et 2011/83/UE pour donner aux consommateurs les moyens d'agir en faveur de la transition verte grâce à une meilleure protection contre les pratiques déloyales et grâce à une meilleure information' (chapitre 1er de l'avant-projet, article 2).

Cette directive tend à mieux protéger les consommateurs contre les pratiques dites d'« *écoblanchiment* » en imposant aux producteurs et aux commerçants des obligations supplémentaires en matière d'information en ce qui concerne le respect de l'environnement ou la durabilité des produits et en interdisant les pratiques commerciales déloyales à cet égard. À cet effet, elle remplace des dispositions existantes et insère de nouvelles dispositions dans la directive 2005/29/CE du Parlement européen et du Conseil du 11 mai 2005 'relative aux pratiques commerciales déloyales des entreprises vis-à-vis des consommateurs dans le marché intérieur et modifiant la directive 84/450/CEE du Conseil et les directives 97/7/CE, 98/27/CE et 2002/65/CE du Parlement européen et du Conseil et le règlement (CE) n° 2006/2004 du Parlement européen et du Conseil (« directive sur les pratiques commerciales déloyales ») et dans la directive 2011/83/UE du Parlement européen et du Conseil du 25 octobre 2011 'relative aux droits des consommateurs, modifiant la directive 93/13/CEE du Conseil et la directive 1999/44/CE du Parlement européen et du Conseil et abrogeant la directive 85/577/CEE du Conseil et la directive 97/7/CE du Parlement européen et du Conseil'.

2.2. En vue de transposer les dispositions de la directive (UE) 2024/825, le chapitre 2 de l'avant-projet prévoit en premier lieu d'insérer des définitions supplémentaires, provenant de cette directive, dans le livre Ier du Code de droit économique (ci-après : CDE) (articles 3 et 4).

En deuxième lieu, l'avant-projet adapte les dispositions du livre VI du CDE concernant les obligations en matière d'informations, à fournir préalablement à la conclusion de contrats avec des consommateurs, y compris les contrats conclus à distance et hors établissement, à la lumière des exigences supplémentaires imposées par la directive (UE) 2024/825 (articles 5, 6 et 8 à 10).

En troisième lieu, les dispositions figurant dans le livre VI, titre 4, chapitre 1er, du CDE, relatives aux pratiques commerciales déloyales à l'égard des consommateurs, et en particulier celles de la section 3 intitulée « Des pratiques commerciales trompeuses », sont elles aussi adaptées (articles 11 à 13). En outre, la liste des pratiques commerciales trompeuses qui sont

¹ S'agissant d'un avant-projet de loi, on entend par « fondement juridique » la conformité aux normes supérieures.

réputées déloyales en toutes circonstances, figurant à l'article VI.100 du CDE, est étendue aux pratiques mentionnées dans l'annexe de la directive (UE) 2024/825 (article 14). L'avant-projet prévoit également la possibilité d'appliquer la sanction civile du remboursement au consommateur des sommes qu'il a payées, prévue à l'article VI.38, alinéa 2, du CDE et à infliger par le juge, sans restitution du produit déjà livré, lorsqu'un contrat avec un consommateur a été conclu à la suite des nouvelles pratiques commerciales déloyales visées à l'article VI.100, 28° à 39°, que l'avant-projet doit insérer (article 7).

2.3. Le chapitre 3 de l'avant-projet contient les dispositions finales.

La loi à adopter entrera en vigueur le 27 septembre 2026 (article 16, alinéa 1er)².

En outre, l'avant-projet comporte une disposition qui exclut la possibilité pour les agents commissionnés conformément à l'article XV.2 du CDE (l'Inspection économique) de rechercher et de constater des infractions aux dispositions du CDE insérées par l'avant-projet, lorsque ces infractions concernent des biens fabriqués, emballés ou mis sur le marché avant le 27 septembre 2026 (article 15). Cette disposition est abrogée six mois après l'entrée en vigueur de l'avant-projet (article 16, alinéa 2).

OBSERVATION GÉNÉRALE

3.1. La directive (UE) 2024/825 vise une harmonisation maximale ou totale. En effet, elle modifie les directives 2005/29/CE et 2011/83/UE, qui prévoient elles aussi une harmonisation maximale ou totale³. Par conséquent, les dispositions de droit interne doivent pouvoir s'intégrer dans le cadre de cette harmonisation totale visée par ces directives.

Force est de constater à cet égard que sur deux points, la formulation de certaines normes du dispositif en projet s'éloigne dans une plus ou moins large mesure du texte de la directive.

3.2.1. L'article 5, paragraphe 1, e), et l'article 6, paragraphe 1, l), de la directive 2011/83/UE sont remplacés par les articles 2, 2), a), et 2, 3), b), de la directive (UE) 2024/825. Il s'ensuit que le commerçant doit rappeler l'existence de la garantie légale de conformité pour les biens ainsi que ses principaux éléments, dont la durée minimale indiquée de manière bien visible, tant lors de la conclusion de contrats à distance et de contrats

² La date du 27 septembre 2026 correspond à celle à partir de laquelle les dispositions de la directive (UE) 2024/825 devront être appliquées, date qui est mentionnée à l'article 4, paragraphe 1, alinéa 2, de la directive (UE) 2024/825.

³ L'article 4 de la directive 2005/29/CE dispose que les États membres ne restreignent ni la libre prestation de services, ni la libre circulation des marchandises pour des raisons relevant du domaine dans lequel cette directive vise au rapprochement des dispositions en vigueur. Il s'ensuit qu'il n'est pas permis aux États membres d'adopter des dispositions relatives à des pratiques commerciales déloyales plus strictes que celles établies par la directive, voir par exemple C.J.U.E. 23 avril 2009, affaires jointes C-261/07 et C-299/07, *VTB-VAB et Galatea BVBA*, EU:C:2009:244, cons. 63.

L'article 4 de la directive 2011/83 prévoit ce qui suit : 'Les États membres s'abstiennent de maintenir ou d'introduire, dans leur droit national, des dispositions s'écartant de celles fixées par la présente directive, notamment des dispositions plus strictes ou plus souples visant à assurer un niveau différent de protection des consommateurs, sauf si la présente directive en dispose autrement.' Les dispositions à insérer par la directive (UE) 2024/825 ne dérogent pas à ce principe.

conclus hors établissement que dans le cas d'autres contrats avec les consommateurs. Le rappel de ces principaux éléments ne joue toutefois que dans le cas de la conclusion de contrats portant sur des « biens ». Pour les contrats qui portent sur des services numériques et des contenus numériques, il faut, selon les articles 5 paragraphe 1, *eter*) et 6, paragraphe 1, *lter*), de la directive 2011/83/UE, seulement attirer l'attention sur l'existence de la garantie minimum légale et non sur ses principaux éléments.

L'avant-projet modifie toutefois les articles VI.2, alinéa 1er, 5°, VI.45, § 1er, 12° et VI.64, § 1er, 11°, du CDE de telle manière que l'obligation de rappeler les principaux éléments de la garantie minimum légale portera également sur les services numériques et les contenus numériques qui ne sont pas considérés comme des biens au sens de la directive. Ainsi, cette transposition en droit belge prévoirait des obligations d'information plus étendues que celles prévues par la directive.

3.2.2. Interpellé sur ce point, le délégué a formulé la proposition suivante :

« Het artikel VI.2, eerste lid, 5° WER, zoals wordt vervangen via het artikel 5 van het voorontwerp, voorziet gelijktijdig in de omzetting van het artikel 2, a) en b) voor wat betreft de invoeging van het punt e ter) in artikel 5, lid 1 van de richtlijn 2011/83, van de richtlijn 2024/825. Om gevolg te geven aan uw opmerking, wordt voorgesteld volgende verduidelijking [...] aan te brengen om de bepaling op die manier op transparante wijze in overeenstemming te brengen met het artikel 5, lid 1, e) van de richtlijn 2011/83, zoals gewijzigd door de richtlijn 2024/825.

‘een herinnering aan het bestaan van de wettelijke conformiteitsgarantie voor goederen, digitale inhoud en digitale diensten en voor wat betreft goederen de belangrijkste elementen ervan, met inbegrip van de duur van twee jaar zoals bepaald in de artikelen 1649bis tot 1649nonies en 1701/1 tot 1701/19 van het oud Burgerlijk Wetboek, die op een in het oog springende manier wordt verstrekt met behulp van de in artikel VI.2/2, bedoelde geharmoniseerde kennisgeving’

Het artikel VI.45, § 1, 12° en het artikel VI.64, § 1, 11° WER, zoals gewijzigd middels het voorontwerp, voorziet gelijktijdig in de omzetting van het artikel 2, 3), b) en c) voor wat betreft de invoeging van een punt l ter) in het artikel 6, lid 1 van de richtlijn 2011/83, van de richtlijn 2024/825. Voor wat betreft het artikel VI.45, § 1, 12° en het artikel VI.64, § 1, 11° WER, zoals gewijzigd middels respectievelijk het artikel 8, 2° en het artikel 10, 2° van het voorontwerp, kan de hoger voorgestelde wijziging op identieke manier worden doorgevoerd. »

On peut se rallier à la proposition formulée par le délégué.

3.3.1. L'article 6, paragraphe 1, g), de la directive 2011/83/EU, modifié par l'article 2, 3), a), de la directive (UE) 2024/825 requiert pour les contrats conclus à distance ou hors établissement que les « modalités de paiement de livraison, y compris les options de livraison respectueuses de l'environnement le cas échéant, les modalités d'exécution, la date à laquelle le professionnel s'engage à livrer les biens ou à exécuter les services et, le cas échéant, les modalités prévues par le professionnel pour le traitement des réclamations » soient fournies sous une forme claire et compréhensible par le professionnel au consommateur.

Cette disposition remplace une disposition d'une directive dans laquelle, du moins dans la version néerlandaise, des informations concernant « de wijze van » et non « de regelingen voor » devaient être fournies ⁴. L'avant-projet n'adapte toutefois pas les références à l'expression « wijze van » précédemment transposée de manière correcte dans les articles VI.45, § 1er, 7°, et VI.64, § 1er, 6°, du CDE, de sorte que le texte transposé semble s'écarter, en termes de portée, du texte de la directive (UE) 2024/825. En limitant l'obligation d'information à « de wijze van » sans l'étendre à la formulation plus large « de regelingen voor », l'avant-projet transpose, dans sa version néerlandaise, le texte de la directive de manière trop restrictive.

3.3.2. En réponse à l'observation formulée ci-dessus, le délégué a proposé de modifier le texte de l'avant-projet :

« Om gevolg te geven aan deze opmerking, wordt voorgesteld de gebruikte formulering van die bepaling over te nemen in het WER. Het artikel 8, 1° en het artikel 10, 1° van het voorontwerp van wet zullen in die zin worden gewijzigd voor wat betreft de Nederlandstalige tekst. »

Cette proposition peut elle aussi être accueillie.

EXAMEN DU TEXTE

Article 3

4. Dans l'article I.8, 53°, du CDE, à insérer, il est fait référence aux « systèmes nationaux ou régionaux EN ISO 14024 de label écologique de type I » conformément auxquels les performances environnementales peuvent être reconnues comme excellentes. Bien que cette norme ait été qualifiée par le CEN de norme harmonisée dans le cadre du droit européen ⁵, son contenu n'est pas accessible au public ⁶. Sur le site internet ISO également, seule une partie très limitée et de surcroît purement informative de la norme en question est accessible au public ⁷. Interrogé sur le point de savoir si cette norme EN ISO 14024 pour les systèmes de label écologique de type I est accessible aux justiciables belges, le délégué a donné la réponse suivante :

« De Algemene Directie Kwaliteit en Veiligheid – Afdeling Accreditatie (BELAC) binnen de FOD Economie bevestigt dat alle ISO-normen auteursrechtelijk beschermd zijn en bijgevolg enkel beschikbaar zijn tegen betaling.

⁴ Il convient de constater que la directive (UE) 2024/825 avait – semble-t-il – également pour objectif de mieux harmoniser le texte néerlandais avec d'autres versions linguistiques. Dans la version française, il est en effet question des « modalités de » tant dans la disposition modifiée que dans la disposition à modifier. La notion de « modalités » semble en soi plus large que le simple mode de paiement (« wijze van betaling »), la mention « regelingen », adaptée par la directive (UE) 2024/825 dans le texte néerlandais, concordant davantage avec l'objectif que paraissaient déjà poursuivre d'autres versions linguistiques de la directive 2011/83 avant l'entrée en vigueur de la directive (UE) 2024/825.

⁵ En exécution d'un mandat accordé au CEN sur la base du règlement (CE) n° 765/2008 du Parlement européen et du Conseil du 9 juillet 2008 'fixant les prescriptions relatives à l'accréditation et abrogeant le règlement (CEE) n° 339/93'.

⁶ Voir CEN - CEN/SS S26 sur <https://standards.cencenelec.eu> ainsi que NBN EN ISO 14024:2018 – FR sur www.nbn.be.

⁷ Voir à ce sujet [ISO 14024:2018\(fr\), Labels et déclarations environnementaux — Délivrance du label environnemental de type I — Principes et procédures](#).

Om het principe van maximale harmonisatie van de richtlijn 2024/825 te verzekeren, wordt de daarin opgenomen definitie van ‘erkende voortreffelijke milieuprestaties’ overgenomen en toegevoegd aan artikel I.8 WER, waarin de definities eigen aan boek VI zijn opgenomen. »

La norme en question n’a pas été publiée au Moniteur belge ⁸. Lors de la publication de la directive (UE) 2024/825, il n’a pas non plus été prévu de publier cette norme au Journal officiel de l’Union européenne ⁹. Le simple fait que la législation européenne fait référence à une norme ISO ne signifie pas que celle-ci a été publiée conformément aux conditions imposées à cet égard par la Constitution belge et le Traité sur l’Union européenne (ci-après : TFUE).

L’article 190 de la Constitution dispose qu’aucune loi, aucun arrêté ou règlement d’administration générale, provinciale ou communale, n’est obligatoire qu’après avoir été publié

⁸ À cet égard, on peut d’ailleurs constater que la norme est également mentionnée dans l’annexe 3 de l’arrêté royal du 22 mai 2014 ‘fixant les exigences minimales pour les affichages environnementaux sur les produits de construction et pour l’enregistrement des déclarations environnementales de produits dans la base de données fédérale’. Dans l’avis C.E. 55.735/1 du 10 avril 2014 sur un projet devenu l’arrêté royal du 22 mai 2014, observation 2, l’absence de publication conformément à l’article 190 de la Constitution avait déjà aussi été constatée en ce qui concerne cette norme.

⁹ Dans le droit de l’Union, plusieurs instruments juridiques font référence à la norme ISO 14024 sans que celle-ci ait été rendue accessible au public :

- l’article 2, paragraphe 8*bis*, de la décision 2000/728/CE ‘établissant le montant des redevances pour les demandes d’attribution du label écologique communautaire et des redevances annuelles’, tel qu’il a été modifié par la décision 2003/393/CE de la Commission du 22 mai 2003 ‘modifiant la décision 2000/728/CE établissant le montant des redevances pour les demandes d’attribution du label écologique communautaire et des redevances annuelles’ ;
 - l’article 6, paragraphe 3, f) ; l’article 7, paragraphe 2 ; l’article 11 et l’annexe I du règlement (CE) n° 66/2010 du Parlement européen et du Conseil du 25 novembre 2009 ‘établissant le label écologique de l’UE’ ;
 - la décision (UE) 2015/801 de la Commission du 20 mai 2015 ‘relative au document de référence sur les meilleures pratiques de management environnemental, les indicateurs de performance environnementale propres aux secteurs et les repères d’excellence pour le secteur du commerce de détail au titre du règlement (CE) n° 1221/2009 du Parlement européen et du Conseil concernant la participation volontaire des organisations à un système communautaire de management environnemental et d’audit (EMAS)’ ;
 - la décision (UE) 2017/175 de la Commission du 25 janvier 2017 ‘établissant les critères du label écologique de l’Union européenne pour l’hébergement touristique’, telle qu’elle a été modifiée par la décision (UE) 2023/705 de la Commission du 29 mars 2023 ‘modifiant les décisions (UE) 2017/175 et (UE) 2018/680 en ce qui concerne les exigences en matière d’efficacité énergétique applicables à certains produits liés à l’énergie pour les hébergements touristiques ayant reçu le label écologique de l’UE et pour les services de nettoyage intérieur ayant reçu le label écologique de l’UE’ ;
 - plusieurs références à la norme figurant dans l’annexe de la décision (UE) 2018/680 de la Commission du 2 mai 2018 ‘établissant les critères du label écologique de l’Union européenne pour les services de nettoyage intérieur’ ;
 - le règlement délégué (UE) 2023/2486 de la Commission du 27 juin 2023 ‘complétant le règlement (UE) 2020/852 du Parlement européen et du Conseil par les critères d’examen technique permettant de déterminer à quelles conditions une activité économique peut être considérée comme contribuant substantiellement à l’utilisation durable et à la protection des ressources aquatiques et marines, à la transition vers une économie circulaire, à la prévention et à la réduction de la pollution, ou à la protection et à la restauration de la biodiversité et des écosystèmes, et si cette activité économique ne cause de préjudice important à aucun des autres objectifs environnementaux, et modifiant le règlement délégué (UE) 2021/2178 de la Commission en ce qui concerne les informations à publier spécifiquement pour ces activités économiques’ ;
 - l’article 19, paragraphe 1, alinéa 2 et l’article 83, paragraphe 7, du règlement (UE) 2024/3110 du Parlement européen et du Conseil du 27 novembre 2024 ‘établissant des règles harmonisées de commercialisation pour les produits de construction et abrogeant le règlement (UE) n° 305/2011’ ;
- Par ailleurs, le considérant 48 du règlement (UE) 2024/1781 du Parlement européen et du Conseil du 13 juin 2024 ‘établissant un cadre pour la fixation d’exigences en matière d’écoconception pour des produits durables, modifiant la directive (UE) 2020/1828 et le règlement (UE) 2023/1542 et abrogeant la directive 2009/125/CE’ se réfère également à la norme concernée.

dans la forme déterminée par la loi. Cette disposition constitutionnelle est l'expression d'un principe général du droit qui s'applique à toutes les normes juridiques générales. La faculté pour chaque personne d'en prendre connaissance en tout temps est un droit inhérent à l'État de droit puisque c'est cette connaissance qui permettra à chacun de s'y conformer. Tant qu'elle n'a pas été publiée au Moniteur belge, la norme ISO à laquelle il est fait référence ne constitue pas une norme publiée conformément à l'article 190 de la Constitution et n'est dès lors pas opposable à tous.

En outre, la Cour de justice a jugé que l'impératif de sécurité juridique exige qu'une réglementation de l'Union permette aux intéressés de connaître avec exactitude l'étendue des obligations qu'elle leur impose¹⁰. Ces intéressés doivent, en effet, pouvoir connaître sans ambiguïté leurs droits et leurs obligations et prendre leurs dispositions en conséquence¹¹. Sur cette base, la Cour a jugé qu'une annexe d'un règlement, qui n'a pas été publiée au Journal officiel, n'a pas force obligatoire pour autant qu'elle vise à imposer des obligations aux particuliers¹². La Cour s'est également opposée à ce que des obligations contenues dans une réglementation de l'Union qui n'a pas été publiée dans la langue d'un État membre, alors que cette langue est une langue officielle de l'Union européenne, puissent être imposées à des particuliers dans cet État, alors même que ces personnes auraient pu avoir connaissance de cette réglementation par d'autres moyens¹³. Par conséquent, le problème des références à des normes techniques non publiées qui ne sont pas disponibles en néerlandais semble se poser en des termes similaires dans le droit de l'Union européenne et dans l'ordre juridique interne. La Cour de justice a reconnu que les normes auxquelles renvoie la législation de l'UE doivent en principe être publiées au *Journal officiel de l'Union européenne*¹⁴ – ce qui semble impliquer une publication dans toutes les langues officielles de l'Union. En ce qui concerne les normes ISO, la Cour a toutefois ajouté qu'« il y a lieu de tenir compte des particularités du système établi par l'ISO, qui est constitué d'un réseau d'organismes nationaux de normalisation, permettant à ces organismes nationaux de donner, sur demande, un accès à la version officielle et authentique des normes établies par l'ISO. Dès lors, lorsque des entreprises ont accès à la version officielle et authentique des normes mentionnées à l'article 4, paragraphe 1, de la directive 2014/40, ces normes et, partant, le renvoi opéré à celles-ci par cette disposition, leur sont opposables¹⁵ ». En l'espèce, il semble toutefois que cet accès ne soit pas disponible, ni sur le site internet de l'ISO, ni auprès de l'organisme de normalisation belge lié, savoir NBN. Les auteurs du projet pourraient toutefois y remédier, conformément à l'article VIII.2, alinéa 2, du CDE, qui dispose ce qui suit :

« L'État et toutes les personnes de droit public peuvent rendre obligatoire l'application d'une norme ou une partie de norme publiée par le Bureau de Normalisation. Ils en informent au préalable le Bureau de Normalisation. Les normes spécifiquement

¹⁰ Voir entre autres : C.J.U.E., 20 mai 2003, C-469/00, *Ravil SARL, Bellon import SARL et Biraghi SpA*, ECLI:EU:C:2003:295, point 93 ; C.J.U.E., 11 décembre 2007, C-161/06, *Skoma-Lux sro c. Celní ředitelství Olomouc*, ECLI:EU:C:2007:773, point 38.

¹¹ C.J.U.E., 21 juin 2007, C-158/06, *Stichting ROM-projecten c. Staatssecretaris van Economische Zaken*, ECLI:EU:C:2007:370, point 25.

¹² C.J.U.E., 10 mars 2009, C-345/06, *Gottfried Heinrich*, ECLI:EU:C:2009:140, point 63.

¹³ C.J.U.E., 11 décembre 2007, C-161/06, *Skoma-Lux sro c. Celní ředitelství Olomouc*, ECLI:EU:C:2007:773, point 51.

¹⁴ C.J.U.E., 22 février 2022, C-160/20, *Stichting Rookpreventie Jeugd*, ECLI:EU:C:2022:101, points 40-51.

¹⁵ C.J.U.E., 22 février 2022, C-160/20, *Stichting Rookpreventie Jeugd*, ECLI:EU:C:2022:101, point 52.

belges qui sont rendues obligatoires sont consultables sur le site web du Bureau de Normalisation selon les conditions fixées par le Roi, sans possibilité de téléchargement ni d'impression. Les autres normes qui sont rendues obligatoires sont mises à disposition gratuitement par l'auteur de la réglementation d'une manière telle que les droits d'auteur sur ces normes sont respectés. Lorsqu'une traduction est nécessaire, le Bureau de Normalisation peut facturer à l'autorité réglementaire les frais de traduction de cette norme par un tiers ».

Dans l'affaire C-588/21, la Cour a jugé le 5 mars 2024 qu'une norme harmonisée, bien que son respect ne soit pas obligatoire, mais crée néanmoins pour les produits qui respectent ces normes une présomption de conformité aux exigences essentielles concernant ces produits, établies par la législation d'harmonisation pertinente de l'Union, fait partie du droit de l'Union. Le fait que la norme fasse partie du droit de l'Union a, selon la Cour de justice, la conséquence suivante : « (...), comme Mme l'avocate générale l'a relevé au point 52 de ses conclusions, l'article 2 du TUE prévoit que l'Union est fondée sur le principe de l'État de droit, qui exige un accès libre au droit de l'Union pour toutes les personnes physiques ou morales de l'Union, ainsi que la possibilité, pour les justiciables, de connaître sans ambiguïté leurs droits et leurs obligations (arrêt du 22 février 2022, *Stichting Rookpreventie Jeugd e.a.*, C-160/20, EU:C:2022:101, point 41 ainsi que jurisprudence citée). Ce libre accès doit en particulier permettre à toute personne qu'une loi vise à protéger de vérifier, dans les limites permises par le droit, que les destinataires des règles édictées par cette loi se conforment de manière effective à celles-ci ¹⁶ ». Au point 52, paraphrasé par la Cour de justice, l'avocate générale Medina parvenait à la conclusion que « le droit de l'Union doit être publié au *Journal officiel* ».

Il appartient aux institutions de l'Union européenne de respecter la jurisprudence précitée de la Cour de justice. Il revient toutefois au demandeur d'avis de respecter, sur le plan du droit interne, les exigences de l'article 190 de la Constitution, et à défaut de publication adéquate de ces normes au niveau européen, de prévoir lui-même une publication appropriée de ces normes.

Article 4

5. En vue de transposer la notion de mise à jour logicielle dans le cadre des règles relatives aux pratiques commerciales déloyales, telle qu'insérée à l'article 2, u), de la directive 2005/29/CE par l'article premier, 1, b), de la directive 2024/285, l'avant-projet prévoit l'insertion d'un article I.8/2 du CDE, avec une définition adaptée de la notion de mise à jour logicielle pour le livre VI, titre 4, chapitre 1er, section 2, du CDE.

Bien que l'article VI.94, 1°, du CDE, figurant dans cette section 2, précise que les pratiques commerciales déloyales comprennent les pratiques trompeuses au sens des articles VI.97 à VI.100 du CDE, dont feront donc également partie les nouvelles pratiques commerciales déloyales à insérer à l'article VI.100, 28° à 39° ; les points 33° et 34° de cet article, à insérer par l'avant-projet, qui font référence à la notion plus large de mise à jour logicielle, se trouvent tous dans la section 3 du livre VI, titre 4, chapitre 1er.

¹⁶ C.J.U.E., 5 mars 2024, C-588/21, *Public.Resource.Org, Inc. et Right to Know CLG c. Commission européenne*, ECLI:EU:C:2024:201, point 81.

Dans un souci de clarté et d'exhaustivité, il est dès lors recommandé d'indiquer dans la disposition en projet que la définition de la notion de mise à jour logicielle prévue à l'article I.8/2, du CDE, s'applique au livre VI, titre 4, chapitre 1er, sections 2 et 3, du CDE.

Article 15

6.1. L'article 15, lu conjointement avec l'article 16, alinéa 2, de l'avant-projet, prévoit un moratoire sur l'application administrative, par l'Inspection économique, d'obligations imposées par la directive en matière de pratiques commerciales déloyales pendant une période de six mois après le 27 septembre 2026, afin d'éviter ainsi que les produits doivent être réemballés afin de se conformer aux exigences de la directive (UE) 2024/825¹⁷. Selon l'exposé des motifs, cette possibilité découle des Questions et Réponses de la Commission européenne publiées à la suite de la transposition de la directive (UE) 2024/825¹⁸. Dans ce document, la Commission européenne a en effet répondu partiellement à une question concernant l'applicabilité de la nouvelle réglementation aux produits déjà mis sur le marché¹⁹, ce qui suit :

« Enforcement of the ECGT/UCPD lies with national competent authorities. They will normally investigate, prioritise and sequence enforcement actions according to the gravity of infringements and the specific circumstances of each case. Authorities may include in their assessment, for example, whether traders have made reasonable and proportionate efforts to comply, including for products already in the distribution chain, taking due account of proportionality, legal certainty and legitimate expectations. »

Il convient toutefois d'aborder la partie de réponse citée par l'auteur de l'avant-projet à la lumière de la réponse complète apportée à la question 18. Il ressort en effet de ce qui précède que le réemballage ou le réétiquetage de produits existants sera en principe bien exigé :

« The ECGT Directive introduces targeted amendments to the Unfair Commercial Practices Directive (UCPD), the horizontal 'consumer protection safety net' to address misleading business-to-consumer commercial practices, including greenwashing. The ECGT Directive entered into force on 26 March 2024. Member States must transpose its provisions by 27 March 2026.

The ECGT Directive shall apply from 27 September 2026. From that date, traders will need to ensure that their environmental claims and sustainability labels in a business-to-consumer context comply with the new provisions, including for existing products.

¹⁷ L'exposé des motifs déclare à cet égard :

« La directive empowerment ne fait aucune distinction entre les biens déjà produits, emballés ou mis sur le marché avant le 27 septembre 2026, d'une part, et les biens qui seront produits, emballés ou mis sur le marché à partir du 27 septembre 2026, d'autre part.

Il en résulte que les biens existants qui ne satisfont pas aux nouvelles exigences de la directive relative aux allégations environnementales doivent, selon les circonstances, être soit réemballés ou réétiquetés, soit retirés du marché.

Il va sans dire que le réemballage, le réétiquetage ou l'élimination de biens existants qui ont été mis sur le marché en toute légalité, mais qui, à partir du 27 septembre 2026, ne seront plus conformes aux nouvelles exigences en matière d'allégations environnementales, serait contraire à l'objectif sous-jacent de la directive, à savoir encourager des modes de consommation plus durables ».

¹⁸ Le document, qui a été publié le 27 novembre 2025, est disponible sur https://commission.europa.eu/topics/consumers/consumer-rights-and-complaints/sustainable-consumption_en.

¹⁹ La question 18 était rédigée comme suit : « How do the new rules on environmental claims and sustainability labels apply to existing products? ».

Where traders identify environmental claims or sustainability labels on packaging that would not comply with the new rules, they will have practical options to ensure compliance for existing products. These may include covering or correcting claims by stickers or adding supplementary information at the point of sale.”

En outre, il ressort également de l'article 4, paragraphe 1, de la directive (UE) 2024/825, qu'il existe déjà un régime transitoire spécifique à la directive, en vertu duquel les États membres publient les dispositions de transposition au plus tard le 27 mars 2026, afin que celles-ci puissent être appliquées à partir du 27 septembre 2026.

6.2.1. Invité à préciser davantage, à la lumière de ce qui précède, le choix du régime transitoire à l'article 15 de l'avant-projet, le délégué a répondu ce qui suit :

« De gemachtigde van de Minister van Economie bevestigt de lezing van de regering dat artikel 15 van het voorontwerp van wet in lijn is met zowel richtlijn 2024/825 (ECGT Directive) alsook richtlijn 2005/29/EC (UCPD).

Het voorontwerp van wet voorziet in de integrale omzetting van alle substantieve regels voorzien in richtlijn 2024/825, die van toepassing worden vanaf 27 September 2026 zonder onderscheid. Richtlijn 2024/825 voorziet niets inzake de (administratieve) handhaving van die substantieve regels. Er kan bijgevolg geen aanleiding zijn tot een verkeerde/gebrekkige omzetting van die richtlijn als gevolg van artikel 15 van het voorontwerp van wet.

Richtlijn 2005/29/EC voorziet daarentegen wel regels inzake handhaving. Artikel 11 'handhaving' van die richtlijn vereist, kort samengevat, dat de regels inzake oneerlijke handelspraktijken bestrijdt moeten kunnen worden via hetzij civiele rechtsprocedures, hetzij via strafrechtelijke procedures, hetzij via administratieve procedures. De Belgische wetgever heeft destijds gekozen voor een maximale aanpak waarbij alle 3 de mogelijkheden werden ingevoerd: inbreuken op de regels inzake oneerlijke handelspraktijken kunnen in België bestreden worden door privépersonen en organisaties via burgerlijke rechtbanken, door het Openbaar Ministerie via de strafrechtbanken, en door de Economische Inspectie via administratieve procedures.

Artikel 15 van het voorontwerp van wet betreft uitsluitend de administratieve handhavingsbevoegdheid van de Economische Inspectie met betrekking tot een aantal substantieve regels inzake oneerlijke handelspraktijken voorzien in richtlijn 2024/825. De gemachtigde wijst erop dat in bepaalde lidstaten, waaronder Duitsland, administratieve handhaving van de regels inzake oneerlijke handelspraktijken op nationaal niveau gewoonweg niet bestaat. Dit is perfect conform de Richtlijn 2005/29/EC. *A fortiori* kan er niet geargumenteed worden dat een gebrek aan administratieve handhaving gedurende 6 maanden in strijd zou zijn met die richtlijn.

Het is dus *in fine* het prerogatief van de Belgische wetgever om te beslissen of, en zo ja in welke mate, het een administratie handhaving van de substantieve regels voorzien in Richtlijn 2024/825 wenst in te voeren. »

6.2.2. Cette réponse ne peut être que partiellement partagée.

Le délégué déclare à juste titre que, si l'on s'en tient à la lettre de la directive 2005/29/CE, les États membres peuvent décider eux-mêmes de la manière dont ils organisent et combinent l'application civile, pénale ou administrative. Dans ce contexte, il est donc envisageable que, bien que la Belgique ait historiquement choisi de suivre ces trois voies, elle

revienne ultérieurement sur cette décision. Par conséquent, il ne s'impose pas en soi que l'application ait toujours lieu par la voie administrative.

Le régime en projet se heurte néanmoins à trois objections.

Premièrement, le dispositif en projet vise à établir un régime transitoire en remplacement de celui prévu par l'article 4, paragraphe 1, de la directive (UE) 2024/825. En disposant que les États membres devaient publier leurs mesures de transposition avant le 27 mars 2026, alors qu'ils ne devront appliquer cette réglementation qu'à partir du 27 septembre 2026, la directive a déjà prévu elle-même une période transitoire pendant laquelle les professionnels peuvent s'adapter à la nouvelle réglementation ²⁰, et, si nécessaire, réemballer ou réétiqueter dans les délais leur stock restant. Il n'appartient pas aux États membres de prévoir encore une période transitoire supplémentaire, même si la période transitoire prévue par la directive s'avère plus courte dans la pratique en raison de la transposition tardive de celle-ci par la Belgique. Un tel délai transitoire pourrait d'ailleurs entraîner des perturbations sur le marché intérieur, les stocks non adaptés originaires d'autres États membres risquant d'être encore proposés en Belgique, au mépris de l'objectif normatif de la directive.

Deuxièmement, le régime transitoire implique également une inégalité de traitement ²¹, la méthode d'application la plus efficace n'étant temporairement pas prévue pour certaines pratiques commerciales déloyales ²². Cette inégalité de traitement doit être justifiée au regard du principe d'égalité et de non-discrimination, étant entendu que, lors de l'appréciation de la justification légitime et de la proportionnalité de cette inégalité de traitement, il faudra également tenir compte du fait que la directive prévoit déjà un régime transitoire qui ne donne pas lieu à une même inégalité de traitement.

Enfin, le régime est source d'insécurité juridique. Bien que le délégué, comme il a été observé dans la note de bas de page 23, indique que l'application civile et pénale est improbable, celle-ci ne peut être exclue. Le régime en projet ne garantit dès lors pas aux professionnels qu'ils ne seront pas sanctionnés s'ils continuent à mettre sur le marché des produits non conformes au regard de ce régime en projet, de sorte que la question se pose de savoir si cette règle transitoire est bien efficace.

²⁰ Cette période transitoire prévue par les États membres s'ajoute en outre au fait que la directive elle-même est entrée en vigueur le 27 mars 2024, de sorte que l'arrivée de nouvelles règles avait déjà été annoncée deux ans plus tôt à tous les opérateurs économiques, même si une directive n'est pas par elle-même opposable aux particuliers.

²¹ Cette inégalité de traitement a pour conséquence que les professionnels peuvent être sanctionnés de manière différente selon la pratique commerciale déloyale dont ils se sont rendus coupables, ce qui se traduit également par une différence dans la protection des consommateurs qui sont victimes de ces pratiques commerciales.

²² Le délégué a d'ailleurs reconnu lui-même que l'exécution par la voie civile et pénale est rare : « De gemachtigde van de Minister van Economie bevestigt dat artikel 15 van het voorontwerp van wet uitsluitend betrekking heeft op de administratieve handhaving door de Economische Inspectie. Hoewel civielrechtelijke handhaving (op initiatief van belanghebbende personen) en strafrechtelijke handhaving (op initiatief van het Openbaar Ministerie) van de regels in het Wetboek Economisch Recht inzake handels- en marktpraktijken via de hoven en rechtbanken in theorie mogelijk is, achten wij het risico op dergelijke acties tussen 27 September 2026 en 27 maart 2027 in dit dossier zo goed als onbestaande. Wij menen daarom dat het ontworpen artikel 15 volstaat om voldoende rechtszekerheid te bieden aan ondernemingen actief op het Belgisch grondgebied. »

6.2.3. La non-application supplémentaire, visée dans l'avant-projet, des dispositions transposées de la directive relatives aux pratiques commerciales déloyales par l'Inspection économique, pendant une période de six mois après le 27 septembre 2026, n'est donc pas conforme à l'article 4, paragraphe 1, deuxième alinéa, de la directive (UE) 2024/825, lu conjointement avec les articles 11 et 19, deuxième alinéa, de la directive 2005/29/CE, se heurte au principe d'égalité et est source d'insécurité juridique. Par conséquent, elle ne peut se concrétiser.

DE GRIFFIER - LE GREFFIER

DE VOORZITTER - LE PRÉSIDENT

Eline YOSHIMI

Pierre LEFRANC